

Rapportage aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming

Molenweg te Groesbeek

Projectcode: P00054

Versie: Definitief

Colofon		
Titel:	Rapportage aanvullend soortenonderzoek Wet natuurbescherming	
	Molenweg te Groesbeek	
Projectcode	P00054	
Versie:	V2	
Datum	08-12-2022	
Opdrachtgever:	Beleggings- en Beheersmaatschappij Dornick B.V. Postbus 1136 6501 BC Nijmegen	
Uitvoerder		
	GRAS Advies bv	
	Bedrijvenpark Twente 412	Huismanstraat 6
	7602 KM Almelo	6851 GT Huissen
Email:	ecologie@grasadvies.nl	
Website:	https://grasadvies.nl/	
Contactpersoon:	Michael Witjes	
Telefoon:	074 - 202 02 58	
Email:	Michael.witjes@grasadvies.nl	

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Uitgangspunten.....	7
1.2	Projectgebied	7
1.3	Voorgenomen ontwikkeling en werkzaamheden	8
2	Werkwijze.....	9
2.1	Vleermuizen	9
2.2	Kleine marterachtigen	9
2.2.1	Werkwijze.....	9
2.2.2	Onderzoeksmethoden	10
3	Resultaten.....	13
3.1	Vleermuizen	13
3.2	Kleine marterachtigen	13
3.2.1	Algemeen.....	13
3.3	Overige waarnemingen.....	14
3.3.1	Bosuil	14
3.3.2	Bunzing, steenmarter, boommarter	15
3.3.3	Das.....	15
3.3.4	Eekhoorn.....	16
4	Conclusies en advies	17
5	Bronnen	18

Bijlagen

Bijlage 1: Luchtfoto inclusief projectgrenzen

Bijlage 2: Wet natuurbescherming

Bijlage 3: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

Bijlage 4: Plattegrond met waarnemingen

1 Inleiding

Het projectgebied bevindt zich aan de Zevenheuvelenweg en Molenweg te Groesbeek. Op het terrein bevindt zich een voormalige dagbestedingslocatie van zorgverlener Pluryn, een kantoorvilla, parkeervoorzieningen en daarnaast diverse monumentale bomen. De eigenaar is voornemens de dagbestedingslocatie geheel te slopen en de locatie te herontwikkelen naar een woonlocatie die ruimte biedt aan grondgebonden woningen en appartementen. De kantoorvilla wordt een appartementencomplex.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen dient rekening gehouden te worden met beschermde gebieden, houtopstanden en plant- en diersoorten. De Wet natuurbescherming omvat de regelgeving betreffende deze soorten en gebieden. De Wet natuurbescherming is van kracht sinds januari 2017 en vervangt de drie oude wetten: 'Natuurbeschermingswet 1998', 'Boswet' en 'Flora- en Faunawet'. Doelstelling van de Wet natuurbescherming is bescherming van de biodiversiteit, decentralisatie van verantwoordelijkheden en vereenvoudiging van regelgeving.

Uit de resultaten van het verkennend onderzoek (quickscan) flora en fauna (R.H.A. Janssen & K.J.M. Degen, 2020) blijkt dat in het projectgebied mogelijk vleermuizen en kleine marterachtigen (hermelijn, wezel en buning) voorkomen. Op basis hiervan is besloten nader onderzoek naar deze soortgroepen uit te voeren.

Doelstelling rapport

Het doel van dit aanvullend onderzoek is om uitsluitsel te geven over de aanwezigheid en aantallen beschermde diersoorten in het projectgebied, de mogelijke functies van het projectgebied voor deze soorten, de mogelijke effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend onderzoek).

GRAS advies

GRAS Advies voert verkennende veldonderzoeken uit volgens de geldende soortprotocollen. De uitvoerders zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Afbeelding 1.1: Groesbeek, provincie Gelderland

Vleermuizen

Waargenomen soorten

In het projectgebied is tijdens de voorjaarsronden met name activiteit van de gewone dwergvleermuis waargenomen, met daarnaast minstens 1 overvliegende en kort foeragerende ruige dwergvleermuis en 1 laatvlieger.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken tijdens de voorjaarsronden is 1 invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats in het projectgebied is hierbij bevestigd. Dit verblijf wordt mogelijk ook gebruikt als een mild winterverblijf. Het gebruik van de verblijfplaats als kraamverblijfplaats is gelet op de enkele waargenomen invlieger niet aannemelijk.

Vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele overvliegende vleermuizen waargenomen in het projectgebied. Van een essentiële vliegroute is geen sprake.

Foerageergebied

Een deel van het projectgebied is essentieel foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen. Daarnaast is een kort foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen.

Kleine marterachtigen

Delen van het projectgebied met struweel worden door de wezel gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen is aannemelijk.

Wet natuurbescherming

Een ontheffing op de Wet natuurbescherming is voor uitvoering van de werkzaamheden benodigd voor de gewone dwergvleermuis en kleine marterachtigen (wezel).

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

1.1 Uitgangspunten

Als uitgangspunt voor deze rapportage is de inkomende e-mail van de heer F. Steenhuis op 23-03-2021 met als onderwerp 'DAC terrein Groesbeek' en met verwijzing naar de offerte van 21-01-2021.

1.2 Projectgebied

Het projectgebied is gelegen aan de Zevenheuvelenweg en Molenweg in Groesbeek (Afb. 1.2). Het betreft een terrein van 11.024 m² waarop zich een voormalige dagbesteding van zorgverlener Pluryn, een kantoorvilla en parkeervoorzieningen bevinden (Afb. 1.3). Op het terrein staan tevens diverse monumentale bomen. Het gebied grenst zowel aan de noord-, oost-, zuid-, en westzijde aan een woonwijk.

Afbeelding 1.2: Ligging van het projectgebied (binnenste rode kader).

Afbeelding 1.3: Luchtfoto van het projectgebied (binnen het rode kader).

1.3 Voorgenomen ontwikkeling en werkzaamheden

In de toekomstige situatie worden op deze locatie 10 grondgebonden woningen en 63 appartementen met 113 parkeerplaatsen gerealiseerd. Verder wordt het voormalig kantoorpand in pandig verbouwd tot 15 appartementen en worden hiervoor 21 parkeerplaatsen gerealiseerd (Afb. 1.4). De exacte planning is nog niet bekend.

Afbeelding 1.4: Geplande toekomstige situatie

2 Werkwijze

2.1 Vleermuizen

Vleermuisonderzoek is gebonden aan vaste periodes en vereist meerdere locatieonderzoeken om het aantal en de soort(en) vleermuizen in het projectgebied vast te stellen en om inzicht te krijgen in welke functie(s) het gebied heeft (foerageergebied, vliegroute, verblijfplaats. Van een eventuele verblijfplaats kan worden vastgesteld welke functie(s) het heeft: zomer-, kraam-, paar- en/of winterverblijf. De beschikbare Kennisdocumenten Vleermuizen, waaronder bijvoorbeeld het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017) bevelen aan om gebruik te maken van het landelijke Vleermuisprotocol. Het vleermuisprotocol is in 2009 ontwikkeld door het Netwerk Groene Bureaus in overleg met de toenmalige Dienst Landelijk Gebied en Gegevensautoriteit Natuur en vastgesteld door de toenmalige Gegevensautoriteit Natuur. Het protocol wordt jaarlijks in het Vleermuisvakberaad geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO). GRAS Advies voert aanvullende onderzoeken uit volgens het geldende vleermuisprotocol van 2021. Het vleermuisprotocol voorziet in de volgende locatiebezoeken:

- Een voorjaarsonderzoek om een mogelijke functie als zomer- en/of kraamverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 3 bezoeken die moeten plaatsvinden tussen 15 mei en 15 juli, waarvan minimaal 1 's ochtends.
- Een najaarsonderzoek om een mogelijke functie als paar- en/of winterverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken die moeten plaatsvinden tussen 15 augustus en 1 oktober.

Er zijn in totaal 5 locatieonderzoeken naar vleermuizen uitgevoerd (Tabel 2.1). Deze onderzoeken zijn in opdracht van GRAS Advies uitgevoerd door mevrouw D. Hoogendijk (BSc), de heer R.M. Smit (MSc) en meneer W.M.J. Witjes (BSc), allen middels opleiding en ervaring met vleermuisonderzoek bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Gezien de beperkte warmte bufferende eigenschappen van het gebouw, gezien de hoogte en het platte dak, is de aanwezigheid van een massawinterverblijf op voorhand redelijkerwijs uitgesloten.

De vleermuisinventarisaties zijn uitgevoerd, naast het gebruik van verrekijkers en zaklampen, met een Pettersson D240x batdetector en een Anabat Scout. Deze apparaten zetten de ultrasone geluiden van vleermuizen om in voor mensen hoorbare tonen. Tevens kunnen de geluiden vertraagd (time-expansion) worden opgenomen voor analyse achteraf, omdat sommige soorten moeilijk te determineren zijn in het veld. Het gebruik van de genoemde batdetectors is conform de voorwaarden voor materiaalgebruik vanuit het Vleermuisprotocol 2021.

Aangezien niet alle holle ruimtes in spouwmuren en achter dakbeschot te bekijken zijn, heeft geen visuele inspectie plaatsgevonden in de overwinteringsperiode omdat eventuele overwinterende vleermuizen dan toch niet zichtbaar zijn. Wanneer gedurende het seizoen een verblijfplaats van vleermuizen wordt aangetroffen, wordt ervanuit gegaan dat vleermuizen ook in het betreffende gebouw overwinteren.

2.2 Kleine marterachtigen

2.2.1 Werkwijze

Onderzoek naar kleine marterachtigen is maatwerk en verschilt per projectgebied. De provincie Gelderland kent geen vrijstellingen voor de bunzing, hermelijn en wezel. Dit betekent dat er bij ruimtelijke ontwikkeling onderzoek gedaan moet worden naar de aanwezigheid en van deze soorten en de functie van het gebied voor deze soorten. Er zijn geen landelijke soortenstandaarden die eisen geven aan dit soort onderzoek, wel zijn er de provincie Noord-Holland, Overijssel en Noord-Brabant die documenten hebben uitgebracht die als handreiking fungeren. Het uit te voeren onderzoek is gebaseerd op deze documenten. De handreikingen van Noord-Brabant en Overijssel kennen een stappenplan dat doorlopen moet worden om de geschiktheid van het

gebied te bepalen, veldonderzoek uit te voeren en een conclusie uit de opgedane gegevens te kunnen trekken. Eerst wordt met behulp van informatiebronnen en kaartmateriaal onderzocht wat de geschikte plekken zijn voor kleine marterachtigen. Tijdens het verkennen onderzoek (quickscan) is een globale inschatting gemaakt in hoeverre het gebied geschikt is voor deze soorten en waar de meest kansrijke plekken zich bevinden. Voor deze plekken wordt de inventarisatiemethode uitgedacht.

2.2.2 Onderzoeksmethoden

De handreiking van Overijssel geeft aan dat er verschillende geschikte onderzoeksmethoden zijn om de aanwezigheid van een of meer soorten kleine marterachtigen vast te stellen.

Wildcamera

Een wildcamera of struikrover® maakt beelden (foto's of video's) van langslopende diersoorten, zonder zelf heel opvallend te zijn. Zo kan de camera ook schuwe en nacht-actieve diersoorten zoals de kleine marters op beeld krijgen. Er kan eventueel lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Een voordeel van de camera is dat een diersoort op beeld staat. Een nadeel is dat een camera een relatief klein gebied in kaart brengt. De handreiking geeft aan dat een reguliere cameraval alleen voor de bunzing te gebruiken is. De struikrover® is een universele methode geschikt om alle kleine marterachtigen te detecteren.

Sporenbuis

Een sporenbuis is een buis met een inktmatje en een papieren afdrukdeel. Wanneer een wezel of hermelijn door de sporenbuis kruipt, loopt deze over het inktmatje en komen er pootafdrukken op het papier. Er kan eventueel lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. Een voordeel is dat de kosten van de buizen laag zijn, een nadeel is dat het papier aangevreten kan worden. De handreiking van Noord-Brabant geeft aan dat deze voor de wezel en hermelijn te gebruiken zijn.

Marterbox

De Marterbox of Mostela is een combinatie van de cameraval en de sporenbuis. Er loopt een sporenbuis door een houten doos. De buis is open aan de binnenkant van de doos. In de doos hangt een camera die foto of videobeelden maakt van de diersoort. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. De handreikingen van Overijssel en Noord-Brabant geven aan dat deze voor de wezel, hermelijn en vrouwelijke bunzing te gebruiken zijn.

Nestkast

De nestkast is een alternatieve schuilplaats van de kleine marter. De nestkast is een houten kastje met een sporenbuis naar de opening. Wanneer er een kleine marter de nestkast in gaat, loopt deze door de sporenbuis en laat deze pootafdrukken achter. Er kan een lokmiddel gebruikt worden om de trefkans te vergroten. De handreiking van Overijssel geeft aan dat deze voor de wezel en hermelijn te gebruiken is.

Kansrijke gebieden

Kansrijke gebieden zijn gebieden waar kans het grootst is om een kleine marterachtige waar te nemen. Deze gebieden moeten aan een aantal eisen voldoen.

- *Foeragegebied met voldoende schuilmogelijkheden:* Kleine marterachtigen en egel hebben een voorkeur voor kleinschalig landschap waar genoeg schuilmogelijkheden te vinden zijn, zoals bosranden, struwelen, extensief beweidde percelen en natuurgaslanden.
- *Verbindingsroutes:* Verbindingen tussen gebieden is van essentieel belang voor kleine marterachtigen om toegang te hebben tot zowel foeragegebieden als rust- en nestplaatsen. Verbindingsroutes dienen voldoende beschutting te bieden tegen predatie door o.a. roofvogels. Verbindingsroutes bestaan uit onder meer bosranden, takkenrillen, hagen, houtwallen, struweelvegetaties, hogere graslandvegetaties en begroeide greppels.
- *Rust en nestplaatsen:* Alle kleine marterachtigen maken gebruik van meerdere rust- en verblijfplaatsen verspreid over het territorium. Rust- en nestplaatsen zijn vaak holen van andere (prooi)dieren zoals konijnen, maar ook houtstapels, holle bomen, mollennesten, takkenrillen, hooi- en stobalen en bebouwing zoals schuurtjes, stallen, kelders en hooizolders. De rust-, nest- en overwinteringsplaatsen van egel bevinden zich in bosranden, braamstruwelen, dichte hagen, houtwallen, struikgewassen en takkenbossen.

Hoeveelheid inventarisatiemiddelen

Hoeveel inventarisatiemiddelen er gebruikt moeten worden hangt af van de potentiële aanwezige verblijfplaatsen, verbindingzones en foerageergebieden en het toekomstig gebruik van het projectgebied. Het projectgebied is gedeeltelijk geschikt als leefgebied voor kleine marterachtigen. In dit gebied is 1 cameraval met lokstof en 10 sporenbuizen uitgezet. Tijdens het eerste locatiebezoek zijn de definitieve locaties van de waarnemingsapparatuur bepaald aan de hand van de meest kansrijke locaties (Afb. 2.2).

Afbeelding 2.2.2. Projectgebied (binnen rood kader) met locatie sporenbuizen (blauw) en wildcamera (oranje).

Uitvoering locatieonderzoeken

De waarnemingsapparatuur is geplaatst op de meest kansrijke locaties. In de actieve periode, lopende vanaf maart tot en met augustus, dienen de middelen minimaal zes weken in het gebied te liggen. Wordt het onderzoek buiten deze periode uitgevoerd, dan is de trefkans minder en dienen de middelen minimaal twaalf weken in het gebied te liggen.

De sporenbuizen en cameravallen met lokstof (pindakaas) zijn geplaatst op 23-04-2021 en hebben gefunctioneerd tot 04-06-2021. Daarmee is de waarnemingsapparatuur gedurende 6 weken operationeel geweest. Na het plaatsen van de waarnemingsapparatuur zijn in totaal 3 veldbezoeken geweest om de SD-kaarten en batterijen van de wildcamera's te vervangen, de sporenbuizen te controleren en daarbij het sporenplankje te vervangen/ verversen (Tabel 2.1). Bij het laatste locatiebezoek is de waarnemingsapparatuur weer verwijderd.

Tabel 2.1. Overzicht locatieonderzoeken.

Datum	Aantal onderzoekers	Soort	Tijdstip	Weersomstandigheden
23 april	1	Plaatsing sporenbuizen en Wildcamera kleine marterachtigen	14.00-15.30	13 °C, gedeeltelijk bewolkt, wind N, 2 Bft
7 mei	1	Tussentijdse controle kleine marterachtigen	10.00-11.30	6 °C, overwegend zonnig, wind WNW, 2 Bft
20 mei	2	Vleermuis deelgebied A+B	21:30 – 23.40	13 °C, bewolkt, wind Z, 3 Bft
21 mei	1	Tussentijdse controle kleine marterachtigen	14.30-16.00	15 °C, gedeeltelijk bewolkt, wind ZW, 4 Bft
4 juni	1	Ophalen sporenbuizen en Wildcamera kleine marterachtigen	12.00-13.30	24 °C, zonnig, wind NO, 1 Bft
23 juni	2	Vleermuis deelgebied A+B	22:00 – 00.00	16 °C, bewolkt, wind N, 2 Bft
2 juli	2	Vleermuis deelgebied A+B	03:20 – 05:25	13 °C, bewolkt, wind ZW, 2 Bft
26 augustus	1	Vleermuis deelgebied A	21:45 – 23:45	14 °C, helder, wind N, 2 Bft
26-27 augustus	1	Vleermuis deelgebied B	23:45 – 01:45	13 °C, helder, wind N, 2 Bft
23 september	1	Vleermuis deelgebied A	20:35 – 22:35	16 °C, bewolkt, wind WZW, 2 Bft
23-24 september	1	Vleermuis deelgebied B	22:35 – 00:35	15 °C, bewolkt, wind WZW, 2 Bft

3 Resultaten

3.1 Vleermuizen

Aanwezige soorten

In het projectgebied is tijdens de voorjaarsronden met name activiteit van de gewone dwergvleermuizen (5-10) waargenomen, met daarnaast minstens 1 ruige dwergvleermuis en 1 laatvlieger. In het najaar zijn alleen gewone dwergvleermuizen (1-5) waargenomen. Zie bijlage 4 voor de plattegrond met waarnemingen en bijlage 5 voor het registratieformulier.

Verblijfplaatsen

Er is in het voorjaar een zomerverblijf van 1 gewone dwergvleermuis waargenomen. Omdat het om 1 individu ging, is het gebruik als kraamverblijf redelijkerwijs uitgesloten. In het najaar is er geen activiteit waargenomen wat kan duiden op het gebruik van verblijfplaatsen. Aangenomen wordt dat deze zomerverblijfplaats gebruikt kan worden als (milde) winterverblijf.

Vliegroute

Er zijn enkele overvliegende vleermuizen waargenomen in het projectgebied. Van een essentiële vliegroute is geen sprake, gezien het ontbreken van een duidelijk af- en aanvliegen en de lage aantallen individuen die ervan gebruik maken.

Foerageergebied

Een deel van het projectgebied wordt intensief gebruikt als foerageergebied door gewone dwergvleermuizen. Met name de parkeerplaats midden in het projectgebied, het deel direct ten westen daarvan en het grasveld ten noorden van de parkeerplaats (achter het hek) werden hiervoor gebruikt. De dieren vlogen met een maximum van 6 exemplaren tegelijkertijd in het voorjaar, in het najaar daalde het aantal naar een maximum van 4 individuen. Van een enkele ruige dwergvleermuis is kort foerageergedrag waargenomen. Voor de gewone dwergvleermuis is een deel van het projectgebied essentieel foerageergebied, zie bijlage 4 voor de plattegrond met waarnemingen.

Effectenbeoordeling

Gelet op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied binnen het projectgebied en binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden is er sprake van een negatief effect op gewone dwergvleermuizen als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden. **Een ontheffing op de Wet natuurbescherming en het nemen van mitigerende – en compenserende maatregelen voor de beoogde werkzaamheden is daarom benodigd.**

3.2 Kleine marterachtigen

3.2.1 Algemeen

De wildcamera heeft gedurende de onderzoeksperiode de volgende soorten vastgelegd: eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), egel (*Erinaceus europaeus*), merel (*Turdus merula*), roodborst (*Erithacus rubecula*), koolmees (*Parus major*), das (*Meles meles*), zanglijster (*Turdus philomelos*), huiskat (*Felis catus*), bosuil (*Strix aluco*), heggenmus (*Prunella modularis*), zwartkop (*Sylvia atricapilla*). De wildcamera heeft een aantal foto's gemaakt van een steenmarter (*Marter foina*). De wildcamera heeft ook diverse foto's gemaakt van niet op soort te identificeren muizensoorten.

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn door de wildcamera een aantal foto's gemaakt van de steenmarter (Afb. 3.2.2.). Sporenbuizen zijn ongeschikt om deze soorten waar te nemen aangezien deze soorten te groot zijn om in de buizen te passen. Er zijn op beide locaties (afb. 2.2.2.) sporen van de wezel waargenomen tijdens het onderzoek (Afb. 3.2.1.)

Afbeelding 3.2.1. Pootafdrukken wezel sporenbuis

Functie van het projectgebied

De delen van het projectgebied met struweel worden door de wezel gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen is aannemelijk.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert in het verlies van een deel van het foerageergebied en mogelijk ook rust- en/of nestplaatsen van de wezel in het projectgebied. Er is zodoende sprake van een negatief effect voor de wezel als gevolg van de beoogde ontwikkeling. **Een ontheffing op de Wet natuurbescherming en het nemen van mitigerende – en compenserende maatregelen voor de beoogde werkzaamheden is daarom benodigd.**

3.3 Overige waarnemingen

3.3.1 Bosuil

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn door de wildcamera een aantal foto's gemaakt van de bosuil. Er zijn recente waarnemingen bekend van bosuilen in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF; waarneming.nl).

Afbeelding 3.3.1. foto van bosuil op wildcamera

Functie van het projectgebied

Het is waarschijnlijk dat de bosuil het projectgebied als foerageergebied gebruikt. Er is tijdens de quickscan flora en fauna (GRAS Advies, 2020) geen nest van de bosuil aangetroffen in het projectgebied.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert in het verlies van ca 2000 m² foerageergebied voor de bosuil. Aangezien in de directe omgeving nog veel hoogwaardig foerageergebied aanwezig is, is er geen sprake van een significant verlies van leefgebied voor de bosuil. Er is dus geen sprake van een negatief effect voor de bosuil.

3.3.2 Bunzing, steenmarter, boommarter

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn door de wildcamera een tweetal foto's gemaakt van een steenmarter. Er zijn recente waarnemingen bekend van steenmarter in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF; waarneming.nl).

Afbeeldingen 3.3.2. foto's steenmarter

Functie van het projectgebied

Het is waarschijnlijk dat de steenmarter het projectgebied gebruikt als foerageergebied. Er zijn recente waarnemingen bekend van steenmarters in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF; waarneming.nl). Tijdens de quickscan flora en fauna (K.J.M. Degen & R.H.A. Janssen, 2020) zijn geen nest- en of verblijfplaatsen voor de steenmarter aangetroffen in het projectgebied.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert in het verlies van leefgebied voor de steenmarter. Aangezien er geen nest- of rustplaatsen voor deze soorten binnen het projectgebied zijn aangetroffen en in de directe omgeving ruim voldoende alternatief habitat aanwezig is (bossen in directe omgeving), is van een significant negatief effect op deze soorten geen sprake.

3.3.3 Das

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek is door de wildcamera een foto gemaakt van de das. Er zijn recente waarnemingen bekend van dassen in de directe omgeving van het projectgebied (NDFF; waarneming.nl).

Functie van het projectgebied

Gezien de ligging en huidige vegetatie in het projectgebied is het aannemelijk dat het om een passerende das is gegaan. De directe omgeving van Groesbeek, bos en agrarische percelen buiten de bebouwde kom, is geschikt als leefgebied met mogelijke nest- of verblijfplaatsen van de das. Er zijn zowel tijdens de quickscan flora en fauna (K.J.M. Degen & R.H.A. Janssen, 2020) als tijdens de veldbezoeken voor het aanvullend onderzoek geen sporen en/of dassenburcht in het projectgebied aangetroffen.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert niet in het verlies van essentieel leefgebied voor de das. Er is daarom geen sprake van een negatief effect voor deze soort.

3.3.4 Eekhoorn

Waarnemingen

Tijdens het onderzoek zijn er tientallen foto's gemaakt van de rode eekhoorn door de wildcamera. Er zijn ook eerdere waarnemingen bekend uit de directe omgeving (NDFF; waarneming.nl). Er is geen nest aangetroffen in het projectgebied, waardoor een verblijfplaats uitgesloten kan worden.

Functie van het projectgebied

De aanwezige vegetatie is geschikt als leefgebied voor de rode eekhoorn.

Effectenbeoordeling

De voorgenomen ontwikkeling resulteert in het verlies van een deel van het leefgebied voor de rode eekhoorn. In de beoogde toekomstige situatie zullen een aantal bomen aangeplant worden. Ook blijft de parkachtige tuin, gelegen in het projectgebied, welke als hoogwaardig foerageergebied aangemerkt kan worden bestaan. In de directe omgeving is ook veel hoogwaardig leefgebied aanwezig. Er is daarom geen sprake van een negatief effect voor deze soort.

4 Conclusies en advies

Vleermuis

In het projectgebied is tijdens de voorjaarsronden met name activiteit van de gewone dwergvleermuis waargenomen, met daarnaast minstens 1 overvliegende en kort foeragerende ruige dwergvleermuis en 1 laatvlieger.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken tijdens de voorjaarsronden is 1 invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats in het projectgebied is hierbij bevestigd. Door het gebruik van de plaats als zomerverblijf, is de aanwezigheid van een mild winterverblijfplaats aannemelijk. Het gebruik van de verblijfplaats als kraamverblijfplaats is niet aannemelijk.

Vliegroutes

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele overvliegende vleermuizen waargenomen in het projectgebied. Van een essentiële vliegroute is geen sprake.

Foerageergebied

Een deel van het projectgebied is essentieel foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen. Daarnaast is een kort foeragerende ruige dwergvleermuis waargenomen.

Kleine marterachtigen

Delen van het projectgebied met struweel worden door de wezel gebruikt als foerageergebied. De aanwezigheid van rust- en/of nestplaatsen is aannemelijk.

Wet natuurbescherming

Een ontheffing op de Wet natuurbescherming met het nemen van mitigerende – en compenserende maatregelen is voor uitvoering van de werkzaamheden benodigd voor een zomer- en mogelijk milde winterverblijf van de gewone dwergvleermuis en een essentieel foerageergebied voor dezelfde soort. Ook is een ontheffing met het nemen van mitigerende – en compenserende maatregelen benodigd voor het verkleinen van het foerageergebied met mogelijke vaste nest- en rustplaatsen van de wezel voor uitvoering van de werkzaamheden.

Broedvogels

Om te voorkomen dat broedvogels verstoord worden door de uitvoering van de werkzaamheden zijn de volgende opties mogelijk:

- Werken buiten het broedseizoen (15 maart – 15 juli).
- Voorkomen van het vestigen van broedvogels (ruim) voor de start van het broedseizoen.
- Voor aanvang van de werkzaamheden een controle op aanwezige broedgevallen laten uitvoeren door een ecooloog, bij afwezigheid kan het worden vrijgegeven.

Zorgplicht

De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur."

5 Bronnen

Literatuur

- Degen&Janssen, Rapportage verkennd onderzoek (quickscan) flora & fauna Wet natuurbescherming, 14 december 2020
- Kennisdocument Gewone Dwergvleermuis, BIJ12, 2017
- Soortenstandaard Gewone Dwergvleermuis RVO, 2014
- Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, BIJ 12, 2017
- Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis, RVO, 2014
- Handreiking kleine marters, Provincie Noord-Brabant, 2017
- Brochure soortenbescherming, Provincie Overijssel, 2019
- Handreiking wezel, hermelijn en bunzing, Provincie Noord Holland, 2017
- Aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, 2017
- Aanwezigheidsprotocol van het Netwerk Groene Bureaus, 2017
- Vleermuisprotocol 2021, Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureau 2021

Internet

<http://kadviewer.map5.nl>

Kadviewer is een online kaartendienst waarmee geografische locaties opgezocht kunnen worden.
Geraadpleegd op 23-04-2021

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/>

Provinciale verordening m.b.t. de Wet natuurbescherming en vrijgestelde soorten.
Geraadpleegd op 23-04-2021

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

In de NDFF zijn waarnemingen beschikbaar met exacte locatiegegevens.
Geraadpleegd op 23-04-2021

<https://www.waarneming.nl>

Database van voorkomen van flora- en fauna in Nederland.
Geraadpleegd op 23-04-2021

<https://www.telmee.nl>

Database van voorkomen van flora- en fauna in Nederland.
Geraadpleegd op 23-04-2021

<https://www.vogelbescherming.nl>

De Vogelbescherming is een kenniscentrum met informatie over vogels.
Geraadpleegd op 23-04-2021

<https://www.stichtingkleinemarters.nl>

SKM doet onderzoek naar kleine marterachtigen (bunzing, wezel en hermelijn).
Geraadpleegd op 23-04-2021

6. Woordenlijst

Geldigheid

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: *“Onderzoeksgegevens hebben een beperkte geldigheidstermijn. Voor vogels en soorten genoemd op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn hanteren we daarom een geldigheids-termijn van maximaal 3 jaar. Voor soorten genoemd op de bijlage bij de wet natuurbescherming is deze periode 5 jaar.”*

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in de aanleiding van het onderzoek. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

Zorgplicht

‘De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, als mede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd’.

In de praktijk betekend dit:

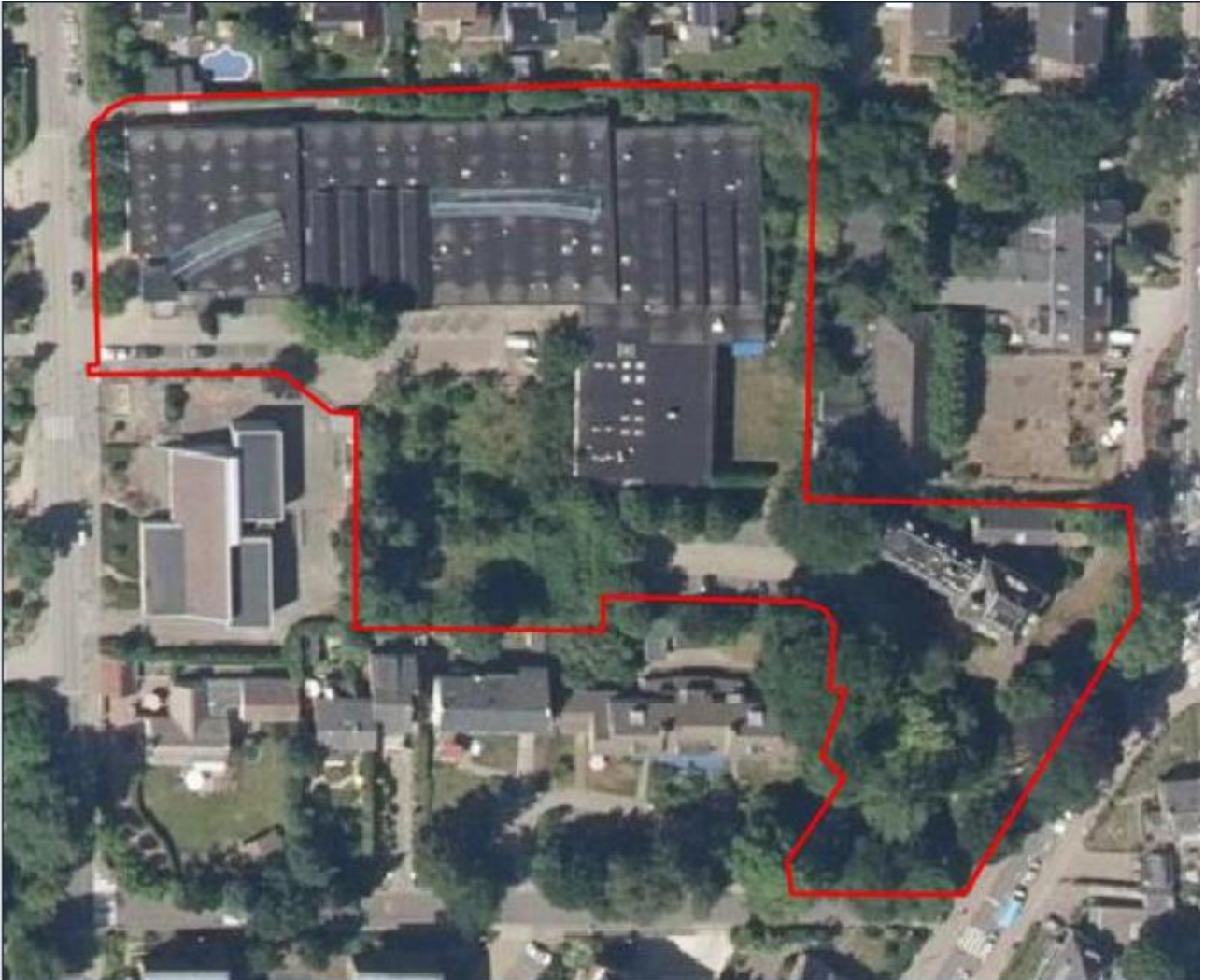
1. Voorkomen	dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
2. Beperken	dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
3. Ongedaan maken	van toegebrachte schade

Passende gedragscode

Een gedragscode is een ontheffing voor de beschreven maatregelen in bepaalde werken. De gedragscode geeft invulling aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen. Er zijn diverse gedragscodes, afhankelijk van het type werk: besteding beheer en onderhoud of ruimtelijke ingrepen.

Gedragscode worden goedgekeurd door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en hebben een geldigheidsduur van 5 jaar. Vervolgens dienen deze opnieuw gekeurd te worden.

Bijlage 1: Luchtfoto inclusief projectgrenzen

Bijlage 2: Wet natuurbescherming

De oude natuurwetgeving met 'de Natuurbeschermingswet 1998' en 'de Flora- en Faunawet' is per januari 2017 veranderd in de Wet natuurbescherming. Hieronder wordt de inhoud van de Wet natuurbescherming toegelicht.

Natura 2000

De bescherming van de ca. 164 Natura 2000-gebieden in Nederland blijft behouden in de Wet natuurbescherming. In Natura 2000-gebieden zijn de Europese richtlijnen van kracht. De Europese Unie (EU) heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote waarde is. Om deze natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden, welke onderdeel uitmaken van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie.

Aanwijzingsprocedure

Natura 2000-gebieden worden formeel aangewezen. Per gebied is er een aanwijzingsdocument gemaakt door het ministerie met daarin:

- Instandhoudingsdoelen; welke doelsoorten en habitats gaat het, en wat is de doelstelling ten aanzien van die soorten en/of habitats;
- Begrenzing; welk areaal is beschermd.

•

Beheerplannen

Voor ieder gebied moet binnen drie jaar een beheerplan worden vastgesteld. In het beheerplan staat welke natuurwaarden er zijn of deze moeten worden beschermd en/of ontwikkeld. Er staat ook in hoe het gerealiseerd moet worden. Verder wordt er in aangegeven welke externe factoren de instandhoudingsdoelen mogelijk negatief kunnen beïnvloeden. Deze beheerplannen worden vastgesteld door het Rijk of door de Provincie.

Vergunning

Voor de uitvoering van werkzaamheden welke mogelijk schade toebrengen aan een door Natuurbeschermingswet beschermd gebied, geldt dat deze acties in principe verboden zijn. Indien een groter maatschappelijk belang aanwezig is, dient er een vergunningsprocedure te worden doorlopen. Hierbij geldt de volgende regel: *'activiteiten mogen in principe alleen worden uitgevoerd wanneer er geen significante schade aan beschermde natuurwaarde ontstaat'*.

Beschermde Natuurmonumenten

Voorheen waren naast Natura 2000-gebieden ook Beschermde Natuurmonumenten beschermd conform de gebiedsbescherming. De bescherming van Beschermde Natuurmonumenten is vervallen. Provincies kunnen wel besluiten om deze gebieden alsnog te beschermen via het provinciale beleid. De provincie voegt de gebieden toe aan het Natuurnetwerk Nederland of wijst ze aan als bijzonder provinciaal natuurgebied of -landschap.

Natuurnetwerk Nederland

Aanvullend op de natuurwetgeving is er natuurbeleid. Natuurbeleid is een zachter kader dan de natuurwetgeving, maar is eveneens van belang voor ruimtelijke plannen. Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Via de Nota Ruimte is het toetsingskader voor het Natuurnetwerk Nederland geregeld.

In Natuurnetwerk Nederland liggen de volgende natuurgebieden:

- Bestaande natuurgebieden (waaronder de 20 Nationale Parken)
- Gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd
- Landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer
- Ca. 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, het Nederlandse deel van de Noordzee en de Waddenzee
- Alle Natura 2000-gebieden

Houtopstanden

De Wet natuurbescherming spreekt over een houtopstand indien sprake is van een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- a. een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of
- b. bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen

De Wet natuurbescherming heeft geen betrekking op:

- a. houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- b. houtopstanden op erven of in tuinen;
- c. fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- d. naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- e. kweekgoed;
- f. uit populieren of wilgen bestaande:
 - 1°. wegbepantingen;
 - 2°. bepantingen langs waterwegen, en
 - 3°. eenrijige bepantingen langs landbouwgronden;
- g. het dunnen van een houtopstand;
- h. uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande bepantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - 1°. ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - 2°. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per bepantingseenheid, zijnde een aaneengesloten bepanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
 - 3°. zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten (Artikel 4.2).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming benoemt niet welke concrete activiteiten wel of niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Er is een stappenplan opgesteld door Ministerie van Economische Zaken (Bijlage 4). Met dit stappenplan kan worden bepaald of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling.

Bevoegdheid

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen ligt bij de provincies. Enkel bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk het bevoegd gezag.

Beschermingsregime

De Wet Natuurbescherming kent de onderstaande beschermingsregimes. Elk van deze beschermingsregime kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor een vrijstelling of ontheffing van de verboden.

- Soorten van de Vogelrichtlijn
- Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn
- Andere soorten (bescherming vanuit nationaal oogpunt)

Om te mogen afwijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan de volgende criteria zijn voldaan.

- Er mag worden afgeweken als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is
- Tegenover de afwijking van het verbod moet een in de wet genoemd belang staan (bijv. volksgezondheid of openbare veiligheid)
- De ingreep mag geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van een soort

De verbodsbepalingen voor Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten zijn gericht op bescherming van de individuen van de soorten. De verbodsbepalingen mogen enkel overtreden worden met een ontheffing (het 'nee, tenzij-principe'). Bij het besluit of een afwijking van het verbod kan worden toegestaan, wordt niet gekeken naar de gevolgen van deze afwijking voor het individuele plant of dier, maar naar de gevolgen voor de instandhouding van de betrokken soort.

Zorgplicht

Iedereen dient voldoende rekening te houden met in het wild levende dieren en planten en de directe leefomgeving. "De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd".

Vrijstelling regelgeving

In veel gevallen is er geen ontheffing nodig, maar kan er gebruik worden gemaakt van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod. Er zijn diverse vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Bekende voorbeelden van vrijstellingen zijn onder meer het toepassen van de gedragscode of wanneer de werkzaamheden plaatsvinden in het kader van een Programmatische Aanpak of een Provinciale verordening.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Vogelrichtlijn, artikel 3.1**

- lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

De verbodsbepalingen betreffende **beschermde soorten Habitatrichtlijn, artikel 3.2**

- Lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

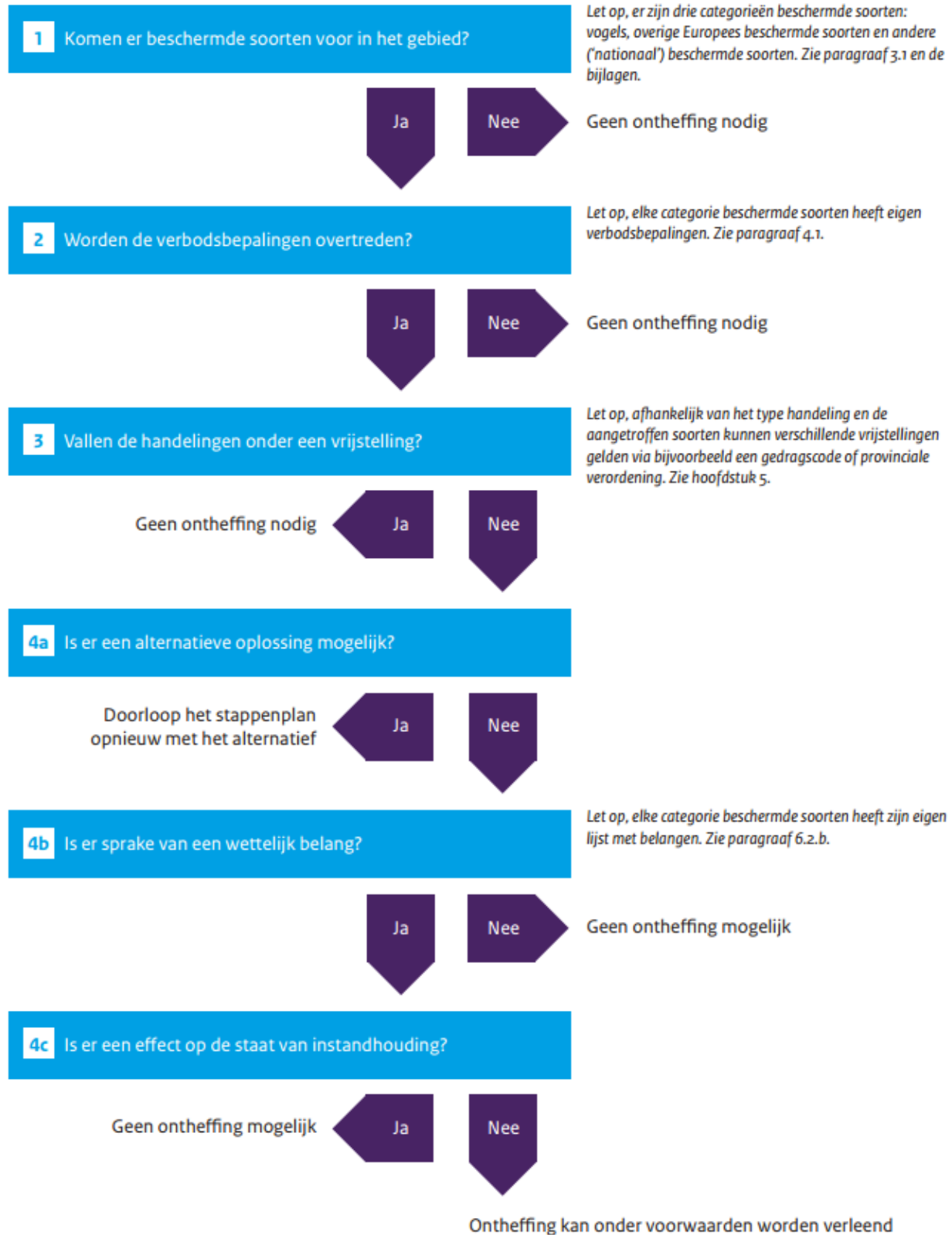
De verbodsbepalingen **betreffende andere soorten, artikel 3.3**

- lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - onderdeel a. In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - onderdeel b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - onderdeel c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Gedragscodes

In de Wet natuurbescherming is de mogelijkheid opgenomen om een vrijstelling te verkrijgen indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (art 3.31). In de mogelijkheid die de wet biedt, wordt ook aangegeven dat er met betrekking tot de Europees beschermde soorten een gedragscode kan worden goedgekeurd voor ruimtelijke ontwikkelingen (naast beheer en onderhoud, waarvoor in de Flora- en Faunawet reeds een vrijstelling gold als werd gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode). Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog géén gedragscodes goedgekeurd voor de nieuwe beschermde soorten of voor de Europees beschermde soorten voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hier dient rekening mee te worden gehouden bij de bepaling of een gedragscode van toepassing is voor de type ingreep en de voorkomende beschermde soorten.

Bijlage 3: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

Bijlage 4: Plattegrond met waarnemingen

Projectgebied (binnen rood kader) met essentieel foerageergebied gewone dwergvleermuis (groene cirkels)
Zomer- en mogelijk winterverblijf gewone dwergvleermuis (groene ster). Foerageergebied wezel binnen gele
kaders. pootafdrukken wezel in sporenbuizen (blauw, 1). Waarneming steenmarter via wildcamera (oranje,
2).